

Жанна Куява — українська письменниця, журналістка, літературна критикиня. Авторка відзначених на Міжнародному літературному конкурсі «Коронація слова» романів «Нічниця», «Із медом полин» та «Дерево, що росте в мені». Цьогоріч письменниця стала лауреаткою другої премії Всеукраїнського літературного конкурсу малої прози імені Івана Чендея. Членкиня Національної спілки журналістів України та Національної спілки письменників України.

Доля не була прихильною до Віри — ані краси, ані великої родини. Тільки надзвичайний редакторський хист, який допоміг знайти роботу й вижити в голодні дев'яності. Проте жіночого щастя Віра так і не пізнала. Жінка дістає роботу в престижній рекламній агенції та відразу розуміє: працівниці компанії — мовчазні рабині. Їхній начальник Іван Кавунчик — хтивий бабій. І якщо Віра не хоче втратити роботу, має прийняти його умови. Тут усі грають за його правилами. І секретарка Карина, і рекрутерка Олена, і двадцятирічна ейчарка Ксенія, яка мріє потрапити до ліжка начальника та яку він чомусь вперто ігнорує. Але ж коли всі мовчать, хтось має заговорити.

Жанна Куява — молода українська письменниця, яка у своїх книгах розкриває таємниці жіночого серця. Насамперед самим жінкам. А також тим сміливим чоловікам, які наважаться зазирнути в душу жінки.

Буквоїд

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-6896-8

9 786171 268968

Жанна Куява

Товори,
серце,
не мовчи

Жанна Куява

Товори, серце, не мовчи

Жанна Куява

Товори,
серце,
не лодьчи

Роман

ХАРКІВ КЛУБ
2019 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
К96

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

ISBN 978-617-12-6896-8

- © Куява Ж. В., 2019
- © Depositphotos.com / mykef,
обкладинка, 2019
- © Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», видання
українською мовою, 2019
- © Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», художнє
оформлення, 2019

*Любій А.
З вірою в найкраще*

Усі персонажі є вигаданими, будь-які збіги — випадкові

Частина I

ВХІД ЛИШЕ ЗА ПЕРЕПУСТКАМИ

1

Про що може розповісти моє обличчя? Коли дивитимуться на мене незнайомці, що вчитають із тонких, явно підправлених, аби видаватися летючими, брів? Із губ дещо обвітрених, шершавих, блідих від природи, але зараз управно нафарбованих? Із вузького чола, невиразних вилиць, худих щік, гоструватого підборіддя, — недоглянутих належно, хоч я стараюся щодня, і зранку, й увечері, мастити їх чимось корисним та поживним. (Омолоджувальним? Е, ні, в те, що є креми, які роблять із поморхлого гладке, а зі старого юне, не знаю, як ви, а я вірю мало.) Із ніздрів моїх «говірливих»?..

«Бачили? Навіть ніс виказує злостивість, якою вся її середина заповнена», — доки цокочу велелюдним Хрещатиком, хтозна-звідки виринають слова колишньої колежанки, сусідки по вчительському кабінету. Вона говорила їх іншій учительці, коли я на правду ховала за дверима злість і образу на обох. Вони не могли мені пробачити мого віку, а я їм, певно, їхнього. Це я вже тепер розумію. «Задерикуватість», котра їм начебто муляла до самих кісток, була ні до чого. Ет, ця вічна боротьба молодості зі старістю! Тільки зараз — ніяка я не юна. Та й ображаюся менше. Принаймні старанно цьому вчуся.

«Прямо як у лошиці Ксьоши ніздрі форкають», — казав колись батько, ніби жартуючи, а насправді ще більше мене роздратовуючи. Ще один давній спомин раптово спливає: я саме

зиркаю вбік невисокого, кульгавого чолов'яги, що виходить із готелю «Хрещатик» у компанії шикарної леді. Пара прямує до не менш шикарного авта, що стоїть просто серед тротуару й закриває перехожим дорогу. «Може, й вкусиш мене, як Ксьоша, за те, що винця з твоєю мамою зараз вип'ю?» — кривився батько й споглядав моє знервоване дихання. Підліткове, невдоволене всім довкола.

Але батька вже нема. На цім світі. Й колежанки нема. У моєму житті. Ксьоша є.

Мені би при зустрічі не розгніватися, наструнчую себе. Щоби ніздрі не зафоркали, — хіхікаю, уявляючи подивовані обличчя тих-таки незнайомих, коли раптом не стримаюся і все ж запирскаю, мов конячка. І вмить змовкаю: вже перед дверима під'їзду потрібної адреси стою. Що там за ними? Точніше, хто там за ними?

Колись так само боязко й нерішуче стояла перед іншими дверима за іншою адресою. Але теж київською. Дотепер, буває, гніваюся: нащо туди ходила?

— Чого ви сюди прийшли? — так і спитала мене, не церемонячись, майбутня свекруня, інтелігентка із виду ще та.

— Я думала, мене тут чекають, — відповіла їй, незадоволеній. Вірила, що вона зрадіє бодай онукові своєму, першому, — мав місяців за шість народитися. Але ні. Віра моя мене обдурила. Я взагалі не знаю, навіщо мене колись отак назвали — Вірою? Вірити комусь чи навіть у щось нині переважно моветон. От недовіра — їй присвячено уваги понадміру.

Її тлумачать, про неї бесідують психологи зі своїми клієнтами, вона, чутно на кожному кроці, взяла людей у полон, але від неї треба позбуватися. Як? О, вам розкажуть і на прикладах покажуть, головню — приходьте на тренінги. Авжеж, це недешево, бо робота з людським підсвідомим — надскладна й потребує великих зусиль. Так-так, саме зусиль, кошти — то другорядне. Не вірите (хі-хі)?

— Невзрачна, ще й низького зросту... І це вибір мого Сашка? — згадала київська пенсіонерка сина, мого майбутнього мужа.

— Зовнішність — це ж не діагноз, — відповіла їй, так і стоячи при вході. Сперлась об коридорну стіну: почувалася дещо зле через задуху, що гнітюче стовбеніла у квартирі, як і її господиня.

— Діагноз? Не знаю, чи діагноз. А вигляд в тебе точно, як у хворої, — знов обдала холодом майбутня «мама». Хоча знала про мій особливий стан: Сашко напередодні саме повідомив батькам новину. — Іди, прилязь, — скомандувала вона.

— Ні, дякую, — усміхнулась, попри неохоту. — Я таки не хвора, — уточнила миролюбно.

— Чекай-чекай, ти не зрозуміла... Іди прилязь отам на ліжко, послухай мене.

— Ні, дякую, не хочу лягати.

— Послухайся мене!

— Ні, все нормально, дякую, не хочу.

— Гм... Оце так? А я, коли була молода, така, як ти...

Вона згадала й про свою покірність перед свекрами, і про повагу до старших, про свою вродливість і стрункість, якою захоплювалася округа. Про стриманість і скромність, якою очарувала чоловікову родину, про порядність і працьовитість. Про себе як добру господиню й зразкову матір, вірну дружину і велику трудівницю — продавчиню преси в кіоску з тридцятилітнім стажем... Усе це поєдналося в ній, як листочки на стеблі однієї квітки. Так і сказала: «Все це поєдналося в мені одній, як листочки на стеблі однієї квітки». (В'янула, либонь, десь глибоко в душі її поетка.)

Нащо я зараз про це? Віро, мисли позитивно. Так же напучують фахівці?

Мені тоді йшлося про оцінку. Мені хотілося, щоб мене оцінили — одну з найкращих студенток київського вишу факультету

філології, претендентку на червоний диплом! найактивнішу читачку серед одногрупників! учасницю літературного угруповання! дівчину, що приїхала до столиці з віддаленого селища й не розчинилася в ній, а знайшла себе й робить свою справу: коректує, редагує, створює найрізноманітніші тексти ще з другого курсу університету! заробляє хоч які-не-які, але власні гроші! оплачує самотужки гуртожитське житло! кохає і є коханою: от-от і створить сім'ю з одним із найсумлінніших студентів того-таки київського вишу того-таки факультету філології, одногрупником, щоправда, за віком старшим на рік, місцевим модником Олександром Андріюком, — мені хотілося, щоб мене цінували. Але не вийшло. Нічого не вийшло ні зі свекрунею, ні з її сином-філологом, який у результаті лише нарікав на свій фах через малі заробітки. Як і на мене — за те, що трапилася йому отака, «не така, якою має бути жінка», за визначенням свекрухи.

Які читці облич чекають на мене цього разу там, на сьомому поверсі, куди я підіймаюся зараз ліфтом? Дивлюся в дзеркало — велике, ледь не в повен зріст. У таких сучасні красуні роблять селфі. Чи робили? Здається, селфі в ліфті вже не в моді. У ліфті, мабуть, інше щось у моді вже. Ет, нема де правди діти: за модними тенденціями я стежу абияк. А зовнішній вигляд — о, він же такий важливий у наш час!

— Чи сьогодні я теж «невзрачна»? — підправляю зачіску й обтягую червону спідницю з-під класичного білого піджака. — Що скажете, панове просунуті, столичні?

Зараз почую...

Втім, я триматимусь належно. Бо конче потребую роботи. Саме цієї. Роботи мрії, навіть так можна сказати. Щоранку виходити на станції метро «Хрещатик», іти в поспішливому гурті вулицею Хрещатик, заходити до вишуканої (історичної? ще треба дізнатися) багатоповерхівки із високими дверима, підніматися скрипучим ліфтом на сьомий поверх, підсовувати перепустку до міцних дверей, точніше, до вічка, що поруч із дверним

замком (чотирма-п'ятьма замками?), і входить досередини після милозвучного клацання. А в тій «середині» робити улюблену справу, за яку пропонують ще й добрі гроші. За коректуру й редагування. Де таке тепер бачено? Хто з філологинь цього не хоче? Може, хтось і ні. А я хочу. Із тим усім, що маю за собою, за своєю спиною, ця робота — найкраще, що можу отримати в цей час, за цих умов, у цьому віці. Бо я втомилася виживати.

Ні, вони не вичитають нічого з того, що є за мною, за моєю спиною, що є вже назавжди моїм. Досвідом. Здобутком. Пережитком. Як завгодно те можна назвати. Ніби в торбі лежить вонно, а я його несучу. Й нестиму. І ніде покидати не збираюся. «*Optima mea mesum porto*»¹ (хі-хі).

Хоча брешу. Покинула декого. Ненадовго. Але то — найрідніші й найцінніші. Вони зрозуміють. Вони знають, як мені потрібна ця робота. Що ця робота мені потрібна задля них.

(Ніхто не читає з обличчя жінки, скількох вона має дітей.)

А минуле у цілому мало кого цікавить. Хіба — ревнивого благовірного, якого в мене немає. Тому моє при мені й останеся. Головно — не виказати себе до кінця. Розкрити хіба найкраще.

Десята п'ятдесят три. Ще сім хвилин у запасі. А двері ліфта вже відчиняються. Велика нерівна сімка під стелею над добротними дверима зустрічає мене, мов насміхається: гадаєш, я твоє щасливе число? Побачимо-побачимо... Та я їй вірю. (Овва!) Сімці. Як і своїй удачі. Тобто собі-теперішній. Треба ж колись починати.

— Зачекайте, присядьте, я покличу Ксенію Анатоліївну, у неї зараз зустріч, запитаю, коли вона звільниться й зможе вас прийняти, — озивається охоронець, щойно опиняюся за дверима. Кремезний солідний чоловік у чорному класичному костюмі й блідо-блакитній сорочці з синьою краваткою вдає люб'язного. Це я зчитую з його маскованого обличчя, малого і млявого рота,

---

¹ «*Optima mea mesum porto*» — крилата фраза Цицерона: «Усе своє носу з собою». (Тут і далі прим. авт.)

порожніх, приплюснених очей. Він висловлюється вимушено, завчено, просто тут такі правила. Офісний етикет.

Крадькома озираюся. Досі в подібних приміщеннях я не те, що не працювала, а й не бувала. Щоб із отакенною вітальною залогою (приймальною?), зі шкіряними набундюченими диванами (що це за колір, молочний?) та біжучим розпорядком дня на велетенському екрані в зоні ресепшн із довгою стійкою. Звідти виглядають холодні й невиразні очі — ні, не одної, а одразу п'ятьох секретарок? офіс-менеджерок? операторок? адміністраторок? Дівчат, одне слово. Службового персоналу.

Моя попередня державна конторка на три куцих кабінетки не до порівняння із цим «па-багатаму», як сказав би мій колишній (один із колишніх), облаштованим «палацовим» офісом. (Куди ведуть усі ці двері? Скільки їх, о люди!)

Фікус, пригадую назву вазона, чи радше здоровецького доглянутого декоративного дерева. Воно височіє праворуч від входних дверей, над кріслом, що стоїть окремішньо, дещо віддалено, і на ньому хтось сидить. Хто, я не встигаю роздивитися, бо саме дякую охоронцеві. За що я йому дякую? За послугу? За виконану роботу? І що, мене можуть не «прийняти»? Ага, так-так, дякую йому за те, що він до мене обізвався. У цьому «багатаму», але й напівмертвому (Віро, може, ти ненормальна й глупа, що так вважаєш?) приміщенні стоїть така тиша, що я подякувала би будь-кому, хто зронив би до мене бодай слово.

Моє «дякую» було, мабуть, ледь чутним, кажу собі, коли сідаю на світле, надуте, ніби плівкове й несправжнє, — от-от і бахне, як пробита надувна іграшка, — сидіння. Треба бути сміливішою, інакше вони мене не візьмуть, полохаюся.

Але знову відволікаюся: одна з дівчат (секретарок? офіс-менеджерок?) підводиться з місця й впливає з-за високої стійки рецепції. Вона прямує до фікуса. Цікавість перемагає, і я таки зважуюся глянути, хто сидить за деревом. Ага, жінка. Щоправда, яка вона з себе, не бачу. Та я й не розглядаю її. Бо погляд прикипає до «секретарки». Худа (чи тонка?), бліда (чи напудрена?),

з великими чорними бровами й невидимими губами, із рівенькою блискучою чілкою та ідеально зав'язаним на потилиці хвостиком (щоб отакий блиск на темному волоссі — нічогенький догляд!), у чорній спідничці до колін, куценькому піджачку й білосніжній сорочці, застібнутій під саме горло. Цокіт її високих підборів неабияк зворушує панівну тишу, за що я дівчині нишком дякую. Відтак — і голос, байдужий, хоча й показово ввічливий: «Елло Олегівно, Ксенія Анатоліївна затримується на зустрічі, хвилин п'ять-десять зачекайте ще, будь ласка».

І так само елегантно вона вертається назад.

Чудовий вишкіл, зауважую. Цікаво, де такому вчать?

Але насправді — зовсім нецікаво, зізнаюся подумки. Глипаю врешті на панянку з іменем Елла, що сидить подалік, від неї аж пашисть розкішшю. Лише б не подумала, що я її розглядаю. Для мене зрозумілим стає одне: вона — то не я.

— Ксенія Анатоліївна затримується на зустрічі, хвилин п'ять-десять почекайте ще, — каже охоронець, що буквально за хвилину після дівчини з блискучою чілкою проходить повз. Лише сповільнює крок біля мене, не зупиняється навіть.

«А де “будь ласка”?» — питаю подумки в нахаби. Таким він мені видається й хоч що хоч. А вголос кажу (знову тихо, ба навіть, чортяка, покірливо):

— Добре, дякую.

Яка серйозна контора, не візьмуть мене, не влаштую я їх, заходжуся в собі колупатися-сумніватися. Жахливе заняття, за яке щоразу себе картаю. Але й тепер підпускаю вагання так близько, що починаю дихати пришвидшено й невірніважено: ніздрі ось-ось і візьмуться роздуватися, мов у худобини, котра зачула недобре. Цей препаскудний стан нахраписто, мов дебела тварюка, накочує на мене, тож я, знай, кидаюся опановувати себе: щосили виструнчуюся, вирівнюю плечі й ледь помітно струшую русявою головою, закидаючи волосся назад. І тварюка, таке враження, зістрибує з моїх плечей, забирається геть.

Колись я так не вмiла. Нервувала, переймалася страшенно треба чи не треба. Чого, питається? Що мені те нервування давало? Одні насмiшки?

Здавала була екзамен в унiверситетi (далося менi те студентство, не забуду його нiяк) з української мови. Я добре знала предмет i любила його, попри паскудне викладання. Одного разу навіть не витримала, рубнула викладачці: «Маріє Василівно, навіщо вам оце все?» Вона не зрозуміла. «Навіщо ви йдете до студентів, якщо їх ненавидите? Як i предмет, який викладаєте? Ви ж тільки-но за двері, як на російську переходите».

«Геть!» — вказала викладачка на вихід з аудиторії.

Відтоді я мала одні трійки. Спасибі їй за них, бо могло бути гірше: одnogрупника, який уже після мене сказав їй щось подібне, тільки ще більш прямолінійно, виключили з універу, точніше, перевели до іншого, в інше місто, причину знайшли, тобто придумали, — чоловіком викладачки був великий «в освіті» начальник.

Вона не змогла мені пробачити не так прямої, як правди. Тож, звісно, на екзамені «завалювала» питаннями хвилини двадцять, якщо не більше. А я відбивалася правильними відповідями. Вона не «завалила» мене питаннями, але «завалила» оцінкою. Три — як тепер чую. На цьому моє студентське «правдорубство» скінчилось.

«Дякую», — враз мовлю подумки до себе. Напевно, дивно, але я це роблю. Віднедавна. Відколи запряглася отій банальній важливості не сумніватися в собі. А сталося це всього лише місяць тому, коли мій світ блискавично, мов потужний літак, розвернувся на сто вісімдесят градусів, стряснув усе всередині й понісся у зовсім протилежному напрямку. Тоді я навчилася розмовляти з собою, аби кожного разу порозумітися i заспокоїтися. I дякувати собі, коли є за що чи навіть як немає. (Ставити собі високу оцінку.)

Дякую-дякую, люба, за те, що стрималася, не піддалася емоціям, заспокоїлася. У тебе, тобто в мене, все вийде.

Вона усміхається — перше, що помічаю й видихаю, коли з'являється важна пані. Бо якою ще може бути «Ксенія Анатоліївна»? Подібні звертання давно забулися-загубилися з-поміж мого кола знайомств. Тому почуте ім'я-по-батькові добряче шибонуло нелюбою, ще радянською в усіх сенсах школою та студентським життям: вічно холодним, голодним і принизливим.

Але ж тут — усе по-іншому, чи не так? А пані — яка ж вона тендітна, доглянута, стильна в цьому світло-жовтому вельветовому блейзері та чорних прикорочених брюках із високою талією! Вона різко відчиняє двері одного з кабінетів, і звідти випурхує, інакше не скажеш, добрий десяток дівчаток на кшталт «блискучої чілки». Мило прощаючись, майже беззвучно схарапуджена «зграйка» покидає фешенебельну залу офіса.

— Гарно виглядаєте, — каже вона мені, привітавшись. Мені?

Таки мені!

Чому вона це каже мені, а не багачці «з-під фікуса»?

— Перепрошую за затримку, — додає молода (чи таки юна?) керівниця. Відтак просить і мене, й незнайомку із «запахом розкоші» пройти за нею.

Мені й далі приємно від її похвальби. (Кляте оцінювання, воно ходить за мною слід у слід!)

— Таке, щоб я проводила співбесіду одразу з двома кандидатами на вакантні посади, буває вкрай рідко, — каже юнка. (Та їй і двадцяти немає, визначаюся, але й сумніваюся в своїх підрахунках.) Вона сідає на чільне місце за великим переговорним столом, розстібає водночас жакет і вказує ледь помітним рухом обох рук, аби я з незнайомкою сіли праворуч і ліворуч від неї, одна навпроти одної. — Але сьогодні особливий день: у нашій компанії відкрилися курси ейчарів та рекрутерів...

За кілька наступних митей я ловлюся на тому, що чую цілком нові для себе терміни, тож намагаюся не прогавити бодай суті сказаного.

— ...а я, крім того, що є керівницею відділу ейчарів у компанії «АтлАс», куди ви маєте бажання працевлаштуватися, також є керівницею проекту «Академія ейчарів та рекрутерів “Ас”». Назву проекту, як ви розумієте, взято з частини назви цілої компанії, — знову усміхається панянка, щоправда, самими кутиками губ, обличчя її усміхненим назвати годі. — У слові «АтлАс», — виводить назву на аркуші, — друга частина — «ас», — навіщось уточнює.

Принаймні назву фірми я не переплутала, прийшла, куди треба, подумки себе втішаю. Та все ж більше милуюся граційністю молоді керівниці.

— До мене можна звертатися Ксенія, але краще — з «Анатоліївна». Так я точно знатиму, що ви звертаєтеся до мене. Ксенія є ще й серед офіс-менеджерок на ресепшні, — промовляє з неповагою, хоча намагається це приховати. — Подальшу роз’яснювальну бесіду з вами проведе моя помічниця, рекрутерка Олена Люта. А я зараз повинна лише сказати, що компанія «АтлАс» дякує вам за вибір поборотися за вакантні місця... — Вона зазирає в теку з паперами. — Так... — Забарилася. — За вакантні місця коректора, це в нас ви, Віро... Олександрівно, — зиркає на мене. — Та перекладача з англійської мови, це в нас ви, Елло Олегівно, — блимає на пані навпроти. — Отже, бажаю вам перемогти серед усіх кандидатів і кандидаток і стати частиною команди однієї з найуспішніших українських компаній в галузі інтернет-торгівлі рекламою! «АтлАс», як відомо, має представництва в багатьох європейських країнах...

Хтозна, що вона каже далі, бо я пильно вдивляюся на фіолетову, суміш червоного із синім, якщо бути точною, цятку на її ший, котру завбачливо сховано під коміром-стійкою від чорного боді. Та я помічаю її. (Чомусь згадалася «блискуча чілка» з комірцем «під горло».) Що це — синець? шрам? татуювання?

Коли головна ейчарка встає з-за столу й бере до рук течку з паперами, точно така цятка (мабуть, «рисунок» простягається

вздовж цілої руки, ніяка то не цятка, роздумую) виглядає і з-під правого рукава жакета.

Неприємне на вигляд, чомусь висновою.

Залишившись у кабінеті наодинці, Елла (забула, як її по батькові) не пускає ані пари з вуст. Як, власне, і я. Зрушує тишу хіба молодик — рекламник? айтішник? менеджер? фінансист? економіст? юрист? — він різко розчахує двері й умент їх зачинає. Начальник, тут же висновою. Когось шукає. Помітила хіба його записини й височенний зріст: через хату перехилились й моркву вирве, сказала б тітка Варця, мамина доглядальниця.

Але ця тиша, розділена на двох, зовсім не лякає. Вона ж бо насправді всуціль заповнена, аж тверда на дотик, об неї можна обпертися, на неї можна схилитися, понадіятися, довіритися їй. Повітря в кабінеті просякнуте тою-таки вірою (теж твердою?) і, звісно, сподіванням, що от і я можу стати частиною великої, крутої компанії, що тут мене нарешті достойно оцінять. (Тьху ти!)

Скільки таких, як я, сиділо за цим столом, у цих комфортних, заколисувальних кріслах, чекаючи відрядного вердикту? Скільки почули: ми вас беремо? А скільком відмовили?

Більшості відмовили, звісно. Одиниці тут zostалися й працюють.

Чому зазвичай обирають людей, а не люди обирають?

Олена — ніби під копірку Ксенії зроблена, наче з ока її випала. Я аж хіхікаю про себе, бо навіщо аж так копіювати начальницю? Знову напоказ ввічливе знайомство... Але Лютії чогось бракує, порівняно з керівницею. Чого саме? Ніби ж і костюмчик ідеально на ній сидить, і волосся на плечі лягає рівенькою лінією, макіяж грамотно нанесений і губи невиразні (тут у тренді не малювати губ?). Постава теж граційна, вишколена, гордовита, — велика цяця, жодного сумніву. Олена каже, що психологи їхньої компанії опрацювали наші анкети та глибоко-психологічні тести, які ми проходили заздалегідь... (О, я ці

двогодинні мудрування, схожі на тестові завдання в виші, гой-гой, як довго пам'ятатиму!) Тож нам залишилося відповісти на кілька її запитань.

Рекрутерка кладе на стіл два аркуші, мовляв, заповніте їх після співбесіди й залишіте опрацьовані папери на столі.

— А поки, Елло Олегівно, скажіть, чого ви очікуєте від посади перекладача в компанії «Атлас»?

— Не знаю, — відповідає багачка, і мені чомусь стає за неї лячно: навіщо виявляти свою невпевненість. — Я давно ніде не працювала, — додає вона.

— Якою є причина вашого звільнення з попередньої роботи?

— Це — особисте.

Голос в Елли — як бахрома, зауважую, м'який, легкий, слухняний, але й розсипчастий, якщо можна так сказати, незібраний, не закріплений у щось туге, ніби ниточки тасьми хитаються. Грайлива прикраса будь-якої розмови такий тембр, дозволяю собі легку усмішку.

— Чи бувало, що ви, прокинувшись уранці, не хотіли йти на роботу? — рівність Олениного голосу вражає. Її цілковито байдуже до відповідей Елли, вона механічно їх записує, не виражає жодних емоцій, не робить зайвих рухів.

— Не пригадую такого, — каже Елла.

— А якщо таке бажання виникне, ви встанете з ліжка, вийдете на роботу?

— Так, — чую тверду відповідь і радію за цю пазуристу кішку. Авжеж, манікюр тут ні до чого, я його й не роздивлялася: байдуже до того. По правді, навіть не змогла би описати, коли би хтось запитав, яка Елла зовні? «Просто красива», — відповіла би. «Надзвичайно красива», — уточнила би. Однак за цей час мене підкупило не це, а її відверта беззахисність помножена на приховану кусючість. І, звісно ж, котячий розріз очей.

Її «тверда» відповідь — добра. Означає, що Елла Олегівна — відповідальна працівниця.

— Перейдемо до вас, Віро... — Олена зиркає в папери.

— Можна просто Віро, — кажу я, випереджаючи копію Ксенії Анатоліївни. І дістаю навзаєм зверхнє хмикання.

— Є корпоративний етикет, якого в компанії беззастережно дотримуються всі без винятку працівники, — тараторить дівча.

— Але я ще не працівниця вашої компанії, — навіщося дражнюся. «Хто тебе тягне за язик? Чого все псуєш, Віро невірюща?!» — сварюся подумки. Й тут же мило (справді мило) всміхаюся.

— Так, — погоджується зі мною пані Люта й ховає в паперах невдоволений вираз.

— Ви коректор із шістнадцятилітнім стажем. Вас не цікавить кар'єрний ріст? — запитує вона.

Я згадую всі свої роботи, точніше, заробітки поза коректурою й редагуванням — шкільна вчителька, репетиторка, відповідальна секретарка (а насправді друкарка чужих журналістських текстів) у редакції районної газети, пекарка італійських тістечок і посудомийниця, піарниця в малому видавництві, невідбута таксистка, збиральниця польської полуниці...

— На жаль чи на щастя, мій фах не передбачає особливого росту кар'єрного, хіба — професійний, — відповідаю. Про мізерні заробітки коректурою я вирішую не розводитися.

— Цікава професія, — висновує рекрутерка.

— Трохи є, — знову всміхаюсь, але у відповідь того самого не дістаю.

— Ми шукаємо справжнього фахівця своєї справи, бо в день готуємо до півсотні рекламних текстів різного роду...

— Просто «різних», — перебиваю Олену. І бачу: вона не розуміє, що я кажу. — «До півсотні різних рекламних текстів» — це я вже вас редагую, — пояснюю, усміхаючись. «Майстра своєї справи» замість «фахівця» уголос не правитиму, миттю знаходжуся.

Люта вдає, що не чує мене.

— Назвіть три слова, що характеризують вас як фахівця, — пропонує.

Тим часом мій погляд прикипає до її лівої руки, котра за весь час, що ми «співбесідуємо», не зробила ані руху. Й от я бачу, так, я в цьому переконана, в рекрутерки протез, який дуже схожий на справжню кінцівку. Дві золотих каблучки на штучних пальцях, — виглядає це дещо моторошно.

Цієї ж миті додумуюся, що саме відрізняє рекрутерку від ке-рівниці-ейчарки: в кутиках її очей приховані сумніви.

Я не гублюся:

— Відповідальна, відповідальна й ще раз відповідальна, — вирішую не лукавити.

— Не замало як для фахівця?

— Саме впору.

— Якою є причина вашого звільнення з попередньої роботи?

— Фінансова.

— Вам мало платили?

— Так.

— А ви заслуговуєте на більше?

— Так. — Подумки собі аплодую.

— Дякую, — каже Олена. Але то просто слово, ні за що вона, звісно, не дякує. І мене це зачіпає. Пустопорожність слів — те, з чим миритися важко.

«Ти чого чіпляєшся до слів?!» — часто злився мій другий чоловік, не філолог Сашко, а митник Максим.

«Не говори того, що нічого за собою не несе», — гримала я. «Терпіти не можу говоріння задля говоріння без сенсу і суті. Пуста трата часу», — пояснювала я.

«Та йди ти», — тільки й кидав він. Ми так і не порозумілися. Для мене кожне слово має вагу. Бо навіщо тоді людям здатність висловлюватися? Мова не для того, щоби нею, як мітлою, махати: помахав-помахав, а подвір'я не замів. Мова — то щоразу результат.

— Залишаю вас для заповнення анкет, — рекрутерка встає з-за столу, притуливши ліву руку до боку. Правою поволи

збирає папери. — Про остаточне рішення ми повідомимо вас протягом двох найближчих днів. Очікуйте.

Он воно як, гніваюся подумки. Мої терзання щодо невизначеності мусять ще потривати. Аж два дні. Чи — тільки два дні?

2

Я вбираю найкращу сукню-футляр із «відділення» в шафі «офісний жіночий одяг». Чіпляю до коміра улюблену прикрасу — маленький, ледь помітний жовто-блакитний прапорець у бронзовій (дуже схожій на золоту, хі-хі) оправі, подарунок подруги-майданівки¹. Взуваюся в туфлі-човники на середніх підборах. Роблю останній виверт біля дзеркала й виходжу в місто — сьогодні мій перший робочий день у компанії «АтлАс»! А мрії таки збуваються, сказав-то хтось із пересвідчених.

Учора близько полудня прозвучав обіцяний дзвінок, і в слухавці я почула пожадане: «Віра Олександрівна? За результатами глибинних психологічних тестів, а також двох співбесід зі спеціалістами ейчар-відділу компанії «АтлАс»... те-де, те-пе... вас обрано на вакантну посаду коректора компанії і запрошено до роботи з завтрашнього дня. Якщо вас, звісно, ця пропозиція ще цікавить...»

Авжеж, цікавить! Ще й як цікавить! Знали би ви...

Елла сидить навпроти, вона — моя сусідка по кабінету.

«Так як в обох у вас робота пов'язана з текстами (й тишею, подумки додала я), ми виділили для вас спільний простір, — вишукана ейчарка Ксенія Анатоліївна розчахнула перед нами двері доладно облаштованого приміщення. — Тут є все для роботи, — завчено продекламувала, — коли чогось не буде вистачати (бракуватиме, — знічев'я відредагувала її), повідомляйте. Працівники нашої компанії найчастіше спілкуються через

---

¹ Майданівка — учасниця Революції гідності.

емейл, тому пишеш за потреби листи, ось моя візитівка, — поклатала на обидва столи по цупкому папірцеві. — Годину ви маєте вільну, не обов'язково в обідню перерву, хоча — бажано».

Вона ще побажала вдалого першого робочого дня й зникла в просторах таємничого офісного лабіринту.

Перший день на роботі минає за зачиненими дверима, в цілковитій тиші. Непогано, спершу висновою. Потім знаходжуся, що проводити отак цілі тижні, а то й місяці, мабуть, буде затяжко. Я-бо надзвичайно люблю розмовляти, коли треба передихнути від роботи. Говорити, аби лікуватися, якщо бути точною. Ця метода здавна помічна для мене. Роздумувати вголос про пережите: для чого воно мені далось? — і старатися відпустити. Описувати відчуте: що за цим може ховатися?, — і робити висновки. Щоб або уникати надалі подібних ситуацій, або, навпаки, в них утрапляти. Хоча такого радше не стається: як і будь-що штучно підлаштоване, воно трощиться на дрізки. А також — неодмінно дізнаватися щось подібне від співрозмовника, точніше, співрозмовниці: з подругами мені все ж простіше, вільніше. Тобто у свої тридцять п'ять я вже знаю напевне, що навіть однакові ситуації люди проживають геть по-різному. І мені цікаво, де захований секрет отого, що кожний по-своєму розуміє й відчуває цей світ? Він же, наш світ, один і той самий у всіх, а ми в ньому — різні. Чому?

Блимаю вкотре на вродливу сусідку по кабінету й згадую свою подругу Наталку. Вона теж була із місцевих, з киянок. О, як я пишалася нашою дружбою! Як дівчинка-підліток пишається старшим від себе кавалером. (Наталка теж була дорослішою від мене на два роки.) Трималася за неї, як за щось дорогоцінне, шалено важливе, таке, що понад усе боїшся втратити, тому, звісно ж, в одну мить втрачаєш. Бо не гоже любити когось більше від Бога, хтось-то казав. Наша дружба протривала лише рік: на другому курсі Наталка взяла академку й виїхала до Італії. У кінці дев'яностих, на початку двохтисячних багато хто вибирався за кордон, ціла епідемія заробітчанства охопила була Україну, надто й західні краї, звідки вийшла я. Десь років через

шість Наталка покликала мене до себе: чого тобі вишукувати дешеві й «адські» (так і сказала: адські) підробітки, у мене — своя пекарня, похвалилася Наталка, міситимеш здобне тісто, тобто машина міситиме, а ти тільки кластимеш у неї що треба для тіста і розфасовуватимеш його у веселі формочки. Потім діставатимеш готову випічку з електричних печей.

Еге ж, не моя то справа — кухня. Я не мислю себе без вичитування й письма, без виправлення ком, тире, русизмів, інших помилок у текстах. Тоді я вже була кількарічною коректоркою науково-методичного журналу, втім, увесь час мусила робити щось іще через постійну заборгованість у зарплаті. Зокрема, ще більше вичитувати-виправляти-редагувати-писати-створювати-складати різні тексти як не ночами, то ранніми-ранками, або й у редакції в обідню пору чи в робочий час, вдаючи, що працюю над статтями для журналу...

Авжеж, я поїхала до неї, до своєї Наталки, з якою часто ділила домашні наїдки та гуртожитське ліжко: столичній юнці життя поза домом-квартирою було цікавим, тож вона часто втікала до нас у гуртожиток, лишалася на ніч. Вузьку ковдру з нею теж ділила, бо зими були холодними, а наші кімнати не обігрітими. Ще — парти в аудиторіях, шпаргалки на контрольних, навіть почерк: він у нас був дуже схожим, тож ми не раз виконували одна за одну письмові самостійні. А також — перші емоції від закоханості, перші цигарки, прогуляні пари, найпримітивніші радості у вигляді валентинок на День закоханих (за нашої юності це свято саме набирало популярності) та найбільші, як нам здавалося, проблеми.

Коли Наталка сказала, що «капець-залетіла», я спокійно ходила по аптеках, розшукувала для неї «щось проти вагітності» й отримувала навзаєм злісні погляди та виховні коментарі-напучування підстаркуватих фармацевток. Утім, сказане летіло повз мене, мов стріли невлучного стрільця — аби-куди. Бо ціль йому ледь видима, малодоступна. Наталка стояла за дверима, вона навіть досередини аптек не заходила, так боялася

і соромилася: «А раптом мене помітить хтось знайомий?» Мені ж, приїжджій, виручити подругу було геть небоязко.

Її от вона, італійська синьйора, дружина власника кондитерської-пекарні, зустрічає мене на вокзалі й везе у великий дім, який, я вважаю, стане мені рідним тимчасовим пристанищем. Принаймні я розраховую на теплі, задушевні розмови по вечорах: вони колись шалено розраджували й підтримували нас обох. Але нічого з цього не дочекаюся за цілих вісім місяців, що їх проведу на чужині. Ані разочку. Жодної миті.

Як виявилось, мою Наталку називали не синьйорою, а дияволицею. Коли вона з'являлася на порозі пекарні, працівники лише озлоблено перешіптувалися й слухняно виконували кожен її наказ. Я й не уявляла, що можна аж настільки змінитися, що життя — залежно від країни? заміжжя? прибутків? розміру будинку? вияву любові? — так сильно змінює людину. Згодом дійшла висновку, що життя насправді не змінює людей на краще чи на гірше, воно просто дає їм можливість розкритися, створює обставини, аби ми зуміли проявити себе справжніх.

Біль — це все, що я відчувала, перебуваючи в домі подруги. Ми так і не посиділи за обідом чи вечерею, не згадали разом проведеного часу, спільних знайомих — тільки-но я просила в Наталки про розмову, вона казала: «Віро, ти ще не прибрала в кабінеті Джакопо (її чоловіка) й не вимила всенький посуд». Моя Наталка... Синьйора. Дияволиця. Вона — це вже історія. Нагадує про неї хіба «синичка», машина, яку я купила за італійські муки-заробітки.

Назавтра, від дев'ятої години ранку аж до тринадцятої тридцять, робочий час минає так само у тиші. Аж ось до Елли хтось телефонує. Вона сухо відповідає «так» або «ні».

Якусь мить я дозволяю собі її роздивитися. Найбільш примітним є чорне довге волосся, вирівняне й доглянуте. Біла шкіра, звабливі губи. Набираю в «Гуглі» слова «красива брюнетка» й бачу, що пазуриста кішка дуже схожа на Меган Фокс. До

темнавих у мене особливий пієтет, бо сама я світло-руса. Щоправда, з-поміж чорнявок мені найкрасивіша Моніка Беллуччі.

До чого це я? Елла — розкішна. Серед баченого мною квітника юних і гонористих офіс-менеджерок та ейчарок компанії «АтлАс» вона по-справжньому вирізняється. Бо коли дивишся на неї, то не сумніваєшся, що ця жінка веде дійсно якісний, люксовий спосіб життя.

Але я маю триматися не гірше. Мій досвід і мій вік — не менші заощадження за валютні.

— Я на годину відлучуся, — каже Елла й зникає за дверима. Лишає натомість прозорий кокон аромату вимитої дощем зелені, моху і трави.

Мені теж розім'ятися не завадило б, вирішую випити кави на офісній кухні. Два пончики з вишнями купила вранці перед входом у метро.

Круто, спадає на думку перше «не-літературне» означення, коли заходжу до оснащеного найнеобхіднішою технікою та приладдям приміщення. Тут тобі кавомашина, крапельна кавоварка, хочеш чай заварюй із артезіанської бутильованої води, хочеш просто його запарюй у готовому кип'ятку з кулера; великий круглий стіл посередині, обабіч — меблі й холодильники; рівенько виставлений посуд виблискує із полиць, на стільниці — вазы з цукром, печивом, цукерками...

Біля вікна походить Ксенія, вона по-вчительському, чи таки по-начальницьки, наказує щось Лютії та ще двом дівчатам, мабуть, працівницям із рецепції. Зводить на мене байдужий короткий погляд і відвертається: нема нам про що наразі розмовляти, — вичитує з її погорди. Я — так само не нав'язуюся, стаю в чергу за кавою. Переді мною в кавомашині її робить мужчина, точніше, хлопчина, — визначаю з висоти своїх літ (хі-хі). Хлопчина оглядається, помічає мене, але не вітається, тож я роблю це перша. Заклопотаний, висновую, бачачи його різкі та покvapливі рухи.

— Ігорю, давай скоріше, скоро друга тридцять! — з-за про-
чинених дверей не менш схвильовано прикрикує до каву-
вальника інший хлопчина, правда, дещо більше схожий на
мужчину завдяки широким плечам і вгодованому обличчю. Та
прожогом зникає.

Не мій «фасон», подумки регочу, забачивши цих обох. А за
мить серджуся: чортяка, я що обираю собі кавалера в перші ж
робочі дні?!

Ні, заспокоююся враз. Розставання з другим, хоч і грома-
дянським, чоловіком було настільки складним, що до нових
стосунків мені — як до неба пішки. Добре, що все закінчало-
ся добре — з його-то характером і вдачею. Але дістала я була
те, що хотіла. Коли перший муж, філолог Сашко, вдавсь
м'ялом, мовби з клоччя батіг, слухавсь одну маму, то другий,
крутий і грошолобець Максим, слухавсь одного себе. Дякую
вам, хлопці-мужчини-й-не-дуже, що були у моєму житті! На
цьому поки ставлю крапку.

Випивши кави, вертаюся до кабінету. Елли досі немає. Всі-
даюся в комфортне шкіряне крісло, беруся вичитувати свіжо-
надіслані тексти — вони летять зі швидкістю світла з елект-
ронки якоїсь Аліни Акуніної, адміністраторки відділу продажів.
Могли би й познайомити з людиною, раз такі висококультур-
ні всі, манірюся, доки ніхто не бачить. Та я легко справляюся
з роботою, адже тексти прості й нехитрі. Хіба — з купою гра-
матичних і стилістичних помилок.

А це — щось новеньке! Відкривши лист із темою: «*Термі-
ново!!!*» (три знаки оклику неабияк наполохали), читаю:

*Колеги! Сьогодні, об 14:30, спеціалісти відділу інформацій-
них технологій (ІТ) презентуватимуть нову презентацію
(аж вголос регочу через незграбну тавтологію) «Моніторинг
та ліквідація інцидентів в Академії ейчарів та рекрутерів
“Ас”» для генерального директора (далі — ГД) компанії
«АтлАс» Кавунчика Івана Івановича. Генеральний директор*

*виявив бажання познайомитися з новими працівниками відділу маркетингу та інформаційного забезпечення Крук Е. О. та Гайдучик В. О. Прохання Крук Е. О. та Гайдучик В. О. о 14:20 бути на місцях для отримання попередньої інформації. Запізнення на зустріч із ГД — неприпустиме.
З повагою Ксенія Коршак, старший HR-менеджер.*

Нічого собі, зиркаю на годинник і бачу позначку «14:10». Аж встигаю забути найпершу думку про те, що ейчар, хоч і старший (себто HR-менеджерка, хоч і старша), але писати листи грамотно досі не навчилася. Дрижаки поволі нападають. Десять хвилин я маю на те, щоби зібратися передусім із думками, адже хтозна, що він запитає, цей шеф усіх шефів? Що його може цікавити?

Встаю з-за столу, дивлюся у дзеркало, поправляю макіяж, обсмикую сукню. Чортяка, чому я трясуся, мов налякана вовком зайчиха?! Спокійно, дівчинко, спокійно, все вийде якнайкраще.

Із моїм-то щастям, огризаюся.

Цить і вір, Віро невіруюча, зводжу губи в півусміх, і виходить, як у пихатой Ксенії.

І все ж вона гарна, скрекоче щось у мені.

Відтак усміхаюся до свого відображення вже по-щирому, трохи-таки розслабляюся.

Те, що він відламався, я розумію не відразу. Ще намагаю, стоячи, підпору, але її нема, підшва на п'ятці вмощується на самісінський асфальт. О люди! Навіщо було летіти із такою швидкістю? Що ж тепер робити? Де ця клята Елла, за якою я вилетіла з офісу о 14:15, розуміючи, що вона не встигає на «отримання попередньої інформації»?!

Бог із нею, з «попередньою інформацією», лише б на зустріч із генеральним не спізнитися, адже це «неприпустимо»!

То де ж вона, ця шкодлива пазуриста кішка? І що мені робити з відламаним посеред Хрещатика каблуком?!

Що таке грудка в горлі, мені відомо не з редагованих текстів. Щоправда, коли надто часто стрічаю слова «ошелешений», «спантеличений», «приголомшений», — то ніби спотикаюся об них, перечіплююся босими ногами через випнуте коріння на лісовій стежці, після чого поболоють пальці. Бо вони, ці слова, гостробокі. У них мало світла, й вони не з легких: за кожним — переляк, чи стрес, або й травма. Самі собою грубуваті ці слова. Тому їх недолюблюю. Зокрема, у текстах.

Є слова прозорі й такі, що світяться, — помічні в темноті. Є що гріють і стишують запал. Багато зі сказаного здатне надихнути й зміцнити дух. Не менше й такого, що ніжить, приколихує, заспокоює...

Для мене слово — то щоразу доторк. Він може пестити, а може шпигонувати.

«Ще один такий випадок — і вас буде звільнено», — голос старшої ейчарки сичить у вухах, хоча ми вже промчали довгим офісним коридором, що тягнеться повз рецепцію, застрибнули в дивний ліфт (він тут є? ага, цілком таємний і замаскований), піднялися вгору на якихось півповерху й запливли (я вже не чула ніг, вони не йшли, а робили чудні й невагомні рухи, як то у воді, бо земля піді мною теж кудись, чортяка, поділася) до шикарного кабінету. Ой, ні-ні, це просто приймальня генерального. Його кабінет — праворуч (туди всяким шавкам — зась, так-так, я розумію). А нам — сюди, ліворуч. Це я розумію вже з роз'яснень панянки, що встала з-за грубого бурого столу, привіталася й назвалася помічницею генерального директора Қариною Головатою. Гречно (у неї добрі очі, встигаю зауважити) вона відчинила перед нами двері переговорної, — овва, кімнати настільки просторої, освітленої й налітої запахущим ароматом водяної лілії (аромадифузор?), що я аж чхаю й лякаюся того, що «осквернила» своїм випадом туху райську гавань.

«Вас буде звільнено ще до того, як оформлено на роботу. Не забувайте, зараз почався всього лише десятиденний період стажування. Далі — два місяці випробувального терміну. І тільки потім вас буде офіційно оформлено, а вашу зарплатню буде збільшено на дві або навіть на чотири — таке рідко буває, та все ж, — тисячі гривень. Це ж вам не якась державна конторка, а велика успішна компанія!»

Як же мені муляють оці її бюрократичні мовні конструкції «буде зроблено», «буде оформлено», «буде проведено», думаю про Ксенію, яка плюється погрозами дорогою від нашого кабінету аж до шефового. (Отепер мені зрозуміло, у чому твоя «старшість», дівчино на прізвище Коршак.)

А відтак, сидючи вже на стільці (хух!) за великим столом, я перемикаюся на Еллу, котра ось поруч, праворуч, і ніяк не стишиться, хвилюється, я це відчуваю, бачу по ній, хай би як вона те прикривала.

«Усе добре», — цілюся в її очі своїм німим, але красномовним поглядом. І навіть дозволяю собі усміх — короткий і ледь зримий, схожий на тінь Еллиної радості, що спадає допіру на її обличчя і вмент зникає, спадає і знову зникає... Ми ж могли не встигнути, але встигли, зараз рівно 14:30 (ха-ха)!

Як вона бігла! Елла! Коли побачила мене, захекану, на Хрещатику: я кликала її, махала рукою так, ніби стояла над глибоким урвищем, тримаючись за вцілілий шмат зруйнованого мосту, й присьма просила¹ (як каже моя мама) про поміч у рятувального гелікоптера, що замаячив у висоті, — будь ласка, врятуйте людину, чие життя на волосині!

Сама я вже збігала в перехід на майдані Незалежності, купила перший-ліпший тубик суперклею, хутчіш намазала ним каблук, підошву, міцно їх здавила — перше рішення, що спало на думку в спантеличенні (ох, ці емоційні припливи!) та розгубленості.

---

¹ Присьма просити (діал.) — благати.

І от ми на місці, за якісь десять хвилин я впоралася з підступним взуттям, розшукала Еллу: вона виходила з авта, з кимось, очевидно, у ньому розмовляла, й ми примчали до офісу, де на нас під дверима кабінету чекала розлючена Ксенія. (Ха, а в неї ніздрі теж капелину «говірливі», себто форкають.) То від її слів, чи радше інтонації, до мого горла підкотився клубок: вона ж видавалася попервах абсолютною гречністю! Та ще більше — від Еллиної наляканості: я не сподівалася, що вона аж так розтривожиться. Біля її очей враз проступили зморшки, обличчя осунулося, втратило білість, кутики губ опустилися. Почувши ще дорогою про зустріч із генеральним, про те, що ми можемо спізнитися, а це «неприпустимо», вона закрокувала бруківкою швидше за мене, подріботіла, заметушилася, — де й поділися шарм та високі манери! Страх оголює жінку без її на те згоди, — стало ясно.

Ми обоє мовчимо. Про це нас найперше попередила Ксенія Коршак. Під час зустрічі з генеральним, для всіх без винятку:

- правило номер один — мовчати, поки до тебе не звернуться;
- правило номер два — відповідати максимально коротко й максимально точно на поставлені запитання;
- правило номер три — не перебивати шефа, коли він говорить, дослуховувати до самого кінця;
- правило номер чотири — не видавати жодних зайвих реакцій та звуків, особливо жартів, смішків, вигуків, реплік;
- правило номер п'ять — не сперечатися, не перечити, не вправдовуватися;
- правило номер шість — ніколи не казати «ні», «не знаю», «не вмію», «не зроблю», а казати «гаразд, я пошукаю варіанти розв'язку цього питання»;
- правило номер сім — на кожне поставлене шефом завдання представляти три варіанти розв'язку;
- правило номер вісім — не вставати посеред наради й не виходити з кабінету (лише в екстрених випадках);
- правило номер дев'ять — поводитися максимально стримано, не крутитися за столом, не перешіптуватися;

- правило номер десять — бути в змінному взутті та без верхнього одягу (його залишаємо в приймальній).

Усе це Ксенія Анатоліївна гарячково проторохтіла, прямуючи на нараду, між погрозами нас із Еллою звільнити.

Навпроти, також мовчки, сидять двоє хлопців-айтішників, котрих я бачила на кухні. Біля них, ближче до чільного шефівського місця, — Ксенія. Поважна й набурмосена. Схожа на індічку. Зараз я помічаю, що в неї завеликі губи і вони (од злості?) розтряслися й не тримаються купи. Під носом проступив піт, який вона старанно намагається вимокати манюньою паперовою серветкою. (Куди вона її сховає? Має в брюках кишені? Не покладе ж незграбний жмуток на цей бездоганий лискучий стіл?) Волосся, втім, лежить однаково гарно, йому на злість, очевидно, начхати (хі-хі). Комір від сорочки, як і минулого разу від боді, ховає тонку шию. Я ловлю себе на тому, що намагаюся помітити під ним фіолетову цятку. Але не виходить. Не видно нічого і з-під накрохмалених манжет.

Першим до кабінету заходить здоровань із записинами: я бачила його одну мить, коли він влітав у двері переговорної, де ми з Еллою пару днів тому мовчки заповнювали анкети.

Ксенія здригається. Як і айтїшники. А відтак:

— Колеги, це — перший заступник генерального директора і ваш безпосередній керівник Нікіта Якович Кругльов, — ейчарка представляє начальника навстоячки, і я розчуваю в її голосі невиказану досі покірність і трепет, коли вона промовляє його ім'я.

Отже, зверхність — не єдина твоя риса, Коршаківно? (Прізвисько чіпляється миттєво.)

Чоловічисько навзаєм вишкірюється і великими зубиськами, ніби ввімкненим бра, засвічує простір над переговорним столом, скидаючись при цьому на найгіршу подобу Джима Керрі. Але він так не вважає. Своїм шліфованим зубоскальством, а ще — товстими м'ясистими губами, чіпкими карими очима, рівносінькими до нудоти бровами (кричуща салонна

робота візажиста-бровиста), акуратним носом (чи не пластика?), ідеальною поголеністю — він демонструє упевненість у власній чудовості та вищості. Але я зчитую з його вигляду інше: лицемір і хам. Не мій «фасон» у цьому випадку — не те, що мало, а нічого не сказати.

Ксенія додає, що саме йому ми повинні (маємо! — редагують) звітувати про роботу і виконувати всі його прохання (прохання? Може, настанови чи завдання, безграмотна Ксеніє?). Але мені важить інше: чи спрацююся з цим самолюбцем і хитруном, попри добру й таку потрібну мені зарплатню?

Ось він дивиться на нас із Еллою, далі демонструє голлівудську посмішку. «Як справи?» — кидає знічев'я питанням, ніби незграбно вдарає по більярдній кулі, що хаотично кружляє по столу, не сягаючи жодної цілі: результати наших відповідей лисуватому байдужі.

Я відводжу погляд: достобіса неприємний чоловік.

Елла тихо каже: «Нормально».

Навіщося згадую колежанок, через яких (передусім через них) покидала попередні роботи. Жіночок було дві. Одна — прекрасна і велична, на її думку. Вчительця, як, бувало, нарікала моя мама деяких селищних повчальниць, а не навчальниць. Трапилася вона мені на першій же роботі в школі. Старша, здавалося б, жінка, досвідчена, а вдавалася до шалено мерзенних штучок-провокацій.

Друга — ще прекрасніша й просто-таки всемогутня, з її слів. Власниця видавництва, де я працювала піар-менеджеркою. За рік ми з нею вдвох (!) випустили п'ять книжок, та й то здебільшого за кошти авторів. Але пихи та шику у видавчині було стільки, ніби вона володіла цілісінькою компанією «Атлас».

Із першою пощастило бодай тим, що я, маючи непогані філологічні знання, надумала підробляти репетиторкою (вчила тих-таки діток, що й у школі), тому, хоч із боязню, та все ж звільнилася зі школи, й щоденне розпивання моєї крові, ніби солодкавого вина, припинилося.

Зміст

<i>Частина I.</i> Вхід лише за перепустками	7
<i>Частина II.</i> За зачиненими дверима	104
<i>Частина III.</i> Як ми помираємо	145
<i>Частина IV.</i> Класика маскараду	211

Літературно-художнє видання

КУЯВА Жанна
Говори, серце, не мовчи
Роман

Головний редактор *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. М. Шелест*
Редактор *О. М. Сидоренко*
Художній редактор *А. В. Белякова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *М. Г. Бєднік*

Підписано до друку 19.08.2019. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Literaturna». Ум. друк. арк. 14,28.
Наклад 4500 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: corp@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61052, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
  - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
  - у мережі фірмових магазинів див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безоплатний каталог**

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

Для гуртових клієнтів

Харків
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Куява Ж.

К96 Говори, серце, не мовчи : роман / Жанна Куява. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. — 272 с.

ISBN 978-617-12-6896-8

Доля не була прихильною до Віри — ані краси, ані великої родини. Тільки надзвичайний редакторський хист, який допоміг знайти роботу й вижити в голодні дев'яності. Проте жіночого щастя Віра так і не пізнала. Жінка дістає роботу в престижній рекламній агенції та відразу розуміє: працівниці компанії — мовчазні рабині. Їхній начальник Іван Кавунчик — хтивий бабій. І якщо Віра не хоче втратити роботу, має прийняти його умови. Тут усі грають за його правилами. І секретарка Карина, і рекрутерка Олена, і двадцятирічна ейчарка Ксенія, яка мріє потрапити до ліжка начальника та яку він чомусь вперто ігнорує. Але ж коли всі мовчать, хтось має заговорити.

УДК 821.161.2